

UN STUDIU INTERDISCIPLINAR DESPRE AMENAJĂRILE MILITARE

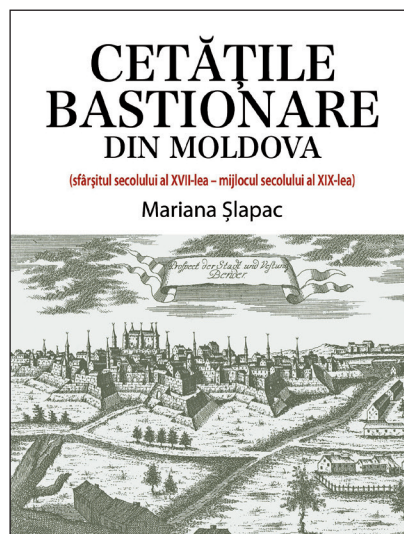
Dr., conf. univ. **Alexandru COCIN**
Departamentul Urbanism și Design Urban, UTM

Lucrarea membrului corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, Mariana Șlapac, *Cetățile bastionare din Moldova (sfârșitul secolului al XVII-lea – începutul secolului al XIX-lea)*, sintetizează rezultatele cercetărilor, efectuate de autoare timp de aproape un deceniu, acoperind un gol informativ în studiul de fortificații permanente și pasajere, construite în stil bastionar pe teritoriul Țării Moldovei. Printre comandarii pieselor defensive se numărau demnitarii Regatului Polonei, Imperiului Otoman și Imperiului Rus.

Aceste amenajări fortificate, astăzi în mare parte dispărute, au suscitât interesul mai multor specialiști, însă majoritatea publicațiilor științifice nu a atins deloc problemele de arhitectură și inginerie. În același timp, a rămas neinvestigată o serie de cetăți bastionare deosebit de importante pentru sistemul defensiv al zonei. Până în prezent nu există niciun studiu cu caracter monografic care ar cuprinde totalitatea problemelor legate de arhitectura bastionară a Țării Moldovei. De fapt, asemenea lucrări de sinteză referitoare la arhitectura militară modernă nu există astăzi nici pentru Muntenia, nici pentru Transilvania. Până și în literatura europeană prezența acestor fortificații, care au jucat un rol excepțional în apărarea formațiunilor statale timp de patru secole, influențând ierarhia marilor puteri și reconfigurarea frontierelor, este mult mai modestă decât cea a fortărețelor „clasice” medievale.

Tema abordată de autoare este actuală prin coroborarea informațiilor existente cu materiale inedite și cercetări originale pentru a oferi un compartiment nou al fenomenului „arhitectura militară din Moldova”. În calitate de obiecte de studiu figurează cetățile bastionare de la Suceava, Roman, Chișinău, Soroca, Hotin, Bender (Tighina), Akkerman (Cetatea Albă), Palanca, Ismail, Chilia, Reni ș.a. Scopul demersului științific a constat în analiza complexă, multiaspectuală a acestor amenajări militare.

Lucrarea prezintă un studiu interdisciplinar, în care a fost utilizat un număr impunător de publicații din domeniul istoriei, arhitecturii, arheologiei, ingineriei și artei militare din mai multe țări. În calitate de surse primare se numără cele iconografice, cartografice, arheologice, epigrafice, scrise ș.a. Printre materi-

Mariana ȘLAPAC. *Cetățile bastionare din Moldova (sfârșitul secolului al XVII-lea – începutul secolului al XIX-lea)*. Chișinău: ARC, 2016, 372 p.

ale informative noi figurează și cele descoperite în fondurile arhivelor, muzeelor, bibliotecilor și instituțiilor de restaurare din România, Rusia, Ucraina, Estonia, Austria, Polonia, Turcia, Republica Moldova ș.a., precum și din colecții private. Impresionează cantitatea și diversitatea izvoarelor grafice valorificate: planuri, fațade, secțiuni, hărți, acuarele, gravuri ș.a. Nu lipsesc nici cercetările de teren, inclusiv măsurătorile și lucrările de fixare grafică și fotografică.

Monografia este structurată în patru capitole distincte și finalizează cu un mic glosar al termenilor de arhitectură militară, întâlniți pe parcursul expunerii. Blocul ilustrativ, de un volum impunător (353 de figuri) și o calitate grafică de excepție, conține mai multe desene realizate de însăși autoarea.

Capitolul 1, Caracterizarea amenajărilor bastionate din spațiul investigat, oferă date concludente despre cetățile bastionare din Moldova istorică, inclusiv despre cele necunoscute până în prezent. Astfel, a fost conturată o imagine de ansamblu, referitoare la arhitectura militară modernă, în limitele geografice enunțate.

Capitolul 2, Particularitățile tipologice și arhitectural-constructive ale cetăților bastionare din Moldova, se axează pe tipologizarea amenajărilor bastiona-

re (în funcție de scopurile defensive propuse, durata funcționării, caracterul flancării, locul amplasării, fronturile de atac, forma planimetrică, materialele de construcții, suprafața ocupată, numărul efectivului militar, formarea profesională a inginerilor și arhitecților ș.a.). Este examinată geometria elementelor exterioare de fortificare și analizată arhitectura construcțiilor din spațiul intramuran.

Capitolul 3, *Mărturii epigrafice otomane* în cetățile *bastionare din Moldova*, este dedicat celor mai remarcabile realizări epigrafice, făcute în fortificații la comanda Semilunei: *graffiti*, petroglife, compoziții sculpturale ș.a. Unele se referă la emblemele unităților

de ieniceri, iar altele poartă caracter comemorativ sau decorativ.

Capitolul 4, *Corpusul de ingineri și arhitecți*, conceput ca o serioasă bază de date referitoare la cei mai iscusiți constructori ai cetăților bastionare din Moldova, propune mai multe informații inedite legate de biografia și opera acestor specialiști renumiți, originari din Franța, Anglia, Elveția, Olanda, Germania, Austria, Polonia, Imperiul Rus, Imperiul Otoman ș.a.

În încheiere trebuie subliniată valoarea lucrării Marianei Șlapac ca o cercetare deschizătoare de drumuri pentru mai mulți istorici, arhitecți, restauratori, arheologi, muzeografi, critici de artă ș.a.

Mihail Grecu. *Fantastic*. 1977, pânză, tehnică mixtă, 95 × 100 cm